

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 111/08-101

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 26. júna 2008 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa o sťažnosti M. L., štátneho príslušníka Alžírkej demokratickej a ľudovej republiky, t. č. bez trvalého bydliska, nachádzajúceho sa vo vydávacej väzbe, zastúpeného advokátkou Mgr. M. K., Advokátska kancelária, B., ktorou namieta porušenie základného práva nebyť mučený ani podrobovaný krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu zaručeného v čl. 16 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva nebyť mučený alebo podrobovaný neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu zaručeného v čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tost 31/2007 z 22. januára 2008 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo sťažovateľa nebyť mučený ani podrobený krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu zaručené v čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a v čl. 16 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tost 31/2007 z 22. januára 2008 o prípustnosti vydania

M. L. na trestné stíhanie do Alžírkej demokratickej a ľudovej republiky porušené bolo.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tost 31/2007 z 22. januára 2008 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. M. L. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 13 468 Sk (slovom trinásťtisícštyristošesťdesiatosem slovenských korún), ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť na účet jeho advokátky Mgr. M. K., Advokátska kancelária, B., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 13. marca 2008 č. k. II. ÚS 111/08-48 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. L., štátneho príslušníka Alžírkej demokratickej a ľudovej republiky (ďalej aj „Alžírsko“), t. č. bez trvalého bydliska, nachádzajúceho sa vo vydávacej väzbe (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva nebyť mučený ani podrobovaný krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu zaručeného v čl. 16 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva nebyť mučený alebo podrobovaný neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu zaručeného v čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Tost 31/2007 z 22. januára 2008 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“).

Ústavný súd zároveň odložil vykonateľnosť uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tost 31/2007 z 22. januára 2008 do dňa právoplatnosti rozhodnutia o ústavnej sťažnosti podanej v tejto veci.

1. Z obsahu sťažnosti z 26. februára 2008 a z jej doplnení zo 6. marca 2008 a z 25. marca 2008, okrem iného vyplýva, že na sťažovateľa bol súdom v Alžírsku vyšetrojúcim sudcom 23. októbra 2001 pod č. 01/55 vydaný medzinárodný zatýkací rozkaz pre trestné činy účasti v teroristickej skupine, falšovania a používania falšovaných dokumentov, na základe ktorého I. požiadal o pátranie po ňom a o jeho predbežné zadržanie za účelom extradície do Alžírska.

Prokurátorkou Krajskej prokuratúry v Bratislave bol 3. mája 2007 podaný na Krajskom súde v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) návrh na vzatie sťažovateľa do predbežnej väzby na podklade medzinárodného zatýkacieho rozkazu z 23. októbra 2001, v ktorom sa uvádzalo, že bol súdom v Alžírsku rozsudkom sp. zn. N° 175/05 z 1. júna 2005 v neprítomnosti právoplatne odsúdený na doživotie pre trestný čin príslušnosti k teroristickej skupine, ktorá vyvíjala činnosť na alžírskom štátnom území aj v zahraničí, a za trestný čin falšovania dokumentov a používania falšovaných dokumentov. Do predbežnej väzby bol sťažovateľ vzatý na základe uznesenia Krajského súdu v Bratislave zo 4. mája 2007 sp. zn. 1 Ntc 2/2007. Predbežná väzba sa začala dňom jeho zadržania 2. mája 2007 o 9.00 h a vykonávala sa v Ústave na výkon väzby v Bratislave. Dňa 2. júla 2007 podal právny zástupca sťažovateľa proti tomuto uzneseniu sťažnosť. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 1 Tost 27/2007 jeho sťažnosť proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave zo 4. mája 2007 sp. zn. 1 Ntc 2/2007 zamietol.

Prokurátorkou Krajskej prokuratúry v Bratislave bol 18. júna 2007 na Krajskom súde v Bratislave podaný návrh na vzatie sťažovateľa do vydávacej väzby. Krajský súd v Bratislave uznesením z 20. júna 2007 sp. zn. 1 Ntc 2/2007 rozhodol o vzatí sťažovateľa do vydávacej väzby. Vydávacia väzba začala plynúť 20. júna 2007 o 12.00 h a trvá a vykonáva sa dodnes.

Počas doby umiestnenia v predbežnej väzbe sťažovateľ 28. júna 2007 opätovne požiadal o udelenie azylu na území Slovenskej republiky z dôvodu, že alžírské orgány ho obviňujú z toho, že je terorista a člen salafistickej organizácie. O azyl na Slovensku žiadal aj preto, že má na Slovensku manželku a maloletého syna, ako aj preto, že v Alžírsku bol odsúdený za členstvo v teroristickej skupine a po návrate sa obáva možného mučenia a iného neľudského zaobchádzania.

Migračným úradom bolo 24. septembra 2007 vydané rozhodnutie sp. zn. MU-1405/PO-Ž-2007, ktorým sa sťažovateľovi azyl neudeľuje, neposkytuje sa mu doplnková ochrana a zároveň v jeho prípade neexistuje prekážka jeho administratívneho vyhostenia do Alžírsku. Toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 30. októbra 2007.

Proti danému rozhodnutiu sťažovateľ nepodal opravný prostriedok z dôvodu, že chcel, aby o jeho veci vydania v rámci extradičného konania bolo rozhodnuté čo najskôr. Sťažovateľ sa v tejto súvislosti vyjadril právnej zástupkyňi, ktorá ho zastupuje v konaní pred ústavným súdom, že celkové podmienky väzby na Slovensku s ohľadom najmä na celodenný pobyt v cele, s výnimkou jednej hodiny denne, a skutočnosť, že nebol v tom čase, a ani v súčasnosti nie je v žiadnom kontakte so svojím synom na Slovensku, sa mu javili ako ďalej neznesiteľné, a preto chcel, aby sa extradičné konanie a s tým súvisiaca vydávacia väzba čo najskôr ukončili. Sťažovateľ nechcel v azylovom konaní využiť opravný prostriedok, pretože chcel, aby sa pokračovalo v extradičnom konaní a zrušilo sa prerušenie tohto konania z dôvodu azylového konania.

Na verejnom zasadnutí bolo 30. novembra 2007 vydané rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1 Ntc 2/2007, ktorým krajský súd pripustil vydanie sťažovateľa do Alžírsku. Proti tomuto rozhodnutiu podal včas obhajca sťažovateľa sťažnosť.

Následne na neverejnom zasadnutí najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Tost 31/2007 z 22. januára 2008 uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1 Ntc 2/2007 zrušil z dôvodu, že výrok uznesenia je v danom znení nevykonateľný, a súčasne rozhodol, že vydanie sťažovateľa na trestné stíhanie do Alžírsku je prípustné. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňom jeho vyhlásenia, teda 22. januára 2008, pričom jeho písomné vyhotovenie bolo doručené obhajcovi sťažovateľa 19. februára 2008.

2. K dôvodom, pre ktoré podal ústavnú sťažnosť ešte pred rozhodnutím ministra spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „minister spravodlivosti“ alebo „minister“) o prípustnosti vydania, sťažovateľ uviedol, že rozhodnutie najvyššieho súdu o prípustnosti vydania sťažovateľa do Alžírsku je právoplatné a účinné k 22. januáru 2008. Rozhodnutie ministra spravodlivosti o právnej otázke povolenia/nepovolenia vydania sťažovateľa do Alžírsku bude právoplatné a účinné, a teda i vykonateľné dňom jeho oznámenia sťažovateľovi.

Kľúčovou okolnosťou v tomto prípade je, že taxatívne dôvody na rozhodovanie súdov o právnej otázke prípustnosti vydania osoby v rámci extradičného konania sú zásadne odlišné od dôvodov záväzných pre ministra spravodlivosti pri rozhodovaní o nepovolení vydania sťažovateľa. Podstatným rozdielom nie je len skutkový obsah jednotlivých dôvodov na rozhodovanie súdov a na rozhodovanie ministra v rámci extradičného konania, ale aj postavenie sťažovateľa pri rozhodovaní súdov a pri rozhodovaní ministra spravodlivosti.

Pokiaľ ide o dôvody neprípustnosti vydania pri rozhodovaní ministra spravodlivosti, sťažovateľ nemá zo zákona vymedzené žiadne procesné postavenie, ktoré by mu garantovalo jednak možnosť vyjadriť sa k dôvodom povolenia vydania, ale ani mu nedáva možnosť predvídať výsledok rozhodovania ministra spravodlivosti v rámci extradičného konania, pretože minister spravodlivosti dôvodmi nepovolenia vydania osoby nie je podľa ustanovenia § 510 ods. 2 Trestného poriadku vôbec viazaný. Sťažovateľ preto nemá garantované žiadne právo vyjadrenia sa pred rozhodnutím ministra spravodlivosti k legitímnym dôvodom nepovolenia vydania. Ak by sa sťažovateľ aj rozhodol zaslať vyjadrenie k dôvodom nepovolenia vydania podľa § 510 ods. 2 Trestného poriadku, nie je pre neho predvídateľná žiadna lehota, v ktorej tak má urobiť, aby zaslal dané vyjadrenie včas pred rozhodnutím ministra spravodlivosti o jeho povolení/nepovolení vydania do Alžírsku.

Za danej právnej úpravy extradičného konania jediným účinným prostriedkom ochrany základného práva sťažovateľa nebyť mučený ani podrobený krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a podľa čl. 3 dohovoru je ústavná sťažnosť a konanie pred ústavným súdom spolu s odkladom vykonateľnosti rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tost 31/2007 z 22. januára 2008 do meritórneho rozhodnutia ústavného súdu o tejto sťažnosti. Aj pri prihliadnutí na osobitosť extradičného konania pri uplatňovaní, resp. neuplatňovaní princípov spravodlivého súdneho procesu podľa čl. 6 dohovoru, skutočnosť, že ústavný súd je jediným orgánom štátu, ktorý môže účinne ochrániť sťažovateľa pred porušením jeho základného práva nebyť mučený ani podrobený krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu, je v tomto prípade kľúčová.

3. Rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tost 31/2007 z 22. januára 2008 bolo porušené právo sťažovateľa nebyť mučený ani podrobený krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a podľa čl. 3 dohovoru, a to konkrétne tým, že dané rozhodnutie je právoplatné a vykonateľné ku dňu jeho vyhlásenia, teda k 22. januáru 2008, a s ohľadom na dostupnosť efektívnych prostriedkov nápravy v extradičnom konaní podľa platného a účinného Trestného poriadku sťažovateľ nemá v tomto momente iný efektívny nástroj ochrany svojho základného práva na zákaz mučenia ako podanie tejto ústavnej sťažnosti.

4. V ďalšej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľ poukazuje na skutočnosti týkajúce sa obáv z porušenia jeho práva nebyť mučený ani podrobený krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu v prípade vydania do Alžírsku, ktoré opiera o správy mimovládnych organizácií, správy medzištátnych organizácií, správy iných štátov hodnotiacich situáciu v Alžírsku, ako aj správy z médií, ktoré sú relevantné na tento prípad (Výbor OSN pre ľudské práva, dokumenty Ministerstva vnútra Veľkej Británie, Amnesty international, Human Rights Watch).

5. Sťažovateľ ďalej uviedol, že z konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vyplýva, že tento súd okrem všeobecnej politickej situácie a celkového spoločenského vývoja posudzuje aj konkrétne okolnosti prípadu, najmä z perspektívneho ohrozenia sťažovateľa.

Kľúčovou okolnosťou posúdenia perspektívneho ohrozenia sťažovateľa je odsúdenie sťažovateľa v neprítomnosti v Alžírsku na doživotie za trestné činy spojené s terorizmom, konkrétne za trestný čin príslušnosti k teroristickej skupine, ktorá vyvíjala činnosť na alžírskom štátnom území aj v zahraničí, a za trestný čin falšovania dokumentov a používania falšovaných dokumentov.

Práve s ohľadom na už uvedené skutočnosti súvisiace s praxou orgánov činných v trestnom konaní v Alžírsku sťažovateľovi - ako v neprítomnosti odsúdenému za trestné

činy terorizmu - skutočne hrozí, že počas nového trestného konania v Alžírsku budú za účelom jeho priznania k trestným činom terorizmu, za ktoré už bol za neprítomnosti odsúdený, použité metódy nezlučiteľné s čl. 3 dohovoru a čl. 16 ods. 2 ústavy.

Riadne preskúmanie dôvodných obáv sťažovateľa ústavným súdom, že jeho vydaním Slovenskou republikou do Alžírska dôjde k takému zaobchádzaniu s ním, ktoré je v rozpore s čl. 3 dohovoru, a teda aj čl. 16 ods. 2 ústavy, v tomto prípade znamená, že Slovenská republika bude rešpektovať zásadný princíp materiálneho právneho štátu - princíp efektívnej ochrany základných práv a slobôd, ktorý sa prejaví konkrétne tým,

- že bude uskutočnené riadne preskúmanie dôvodných obáv sťažovateľa pred ústavným súdom, a teda dôvodov, že jeho vydaním môže dôjsť k porušeniu čl. 3 dohovoru a čl. 16 ods. 2 ústavy, a v prípade, že tak bude pred ústavným súdom preukázané, ústavný súd svojim rozhodnutím zabráni vydaniu sťažovateľa do Alžírska,

- že do skončenia meritórneho rozhodnutia ústavného súdu bude aplikovaný inštitút odkladu vykonateľnosti rozhodnutia najvyššieho súdu o prípustnosti vydania sťažovateľa do Alžírska.

6. Podľa sťažovateľa tým, že najvyšší súd pripustil vydanie sťažovateľa do Alžírska, umožnil situáciu, v ktorej je sťažovateľ v súčasnosti, a teda, že nemá žiadnu inú možnosť ako podanie tejto sťažnosti na začatie konania pred ústavným súdom.

7. Sťažovateľ napokon vzhľadom na uvedené podstatné skutočnosti navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa ne byť mučený ani podrobený krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu vyplývajúce z čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 16 ods. 2 Ústavy SR rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tost 31/2007 zo dňa 22. januára 2008 o prípustnosti vydania M. L. porušené bolo.

Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tost 31/2007 zo dňa 22. januára 2008 o prípustnosti vydania M. L. do Alžírskej demokratickej a ľudovej republiky sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

...

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet jeho právnej zástupkyne.“

8. Podaním zo 6. marca 2008 sťažovateľ doplnil ústavnú sťažnosť o rozsudok ESLP *Saadi v. Taliansko*, ktorý súvisí s prerokovávanou vecou a o argument, že Alžírsko nie je na zozname bezpečných krajín podľa nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 716/2002 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam bezpečných tretích krajín a bezpečných krajín pôvodu. Uvedené nariadenie vlády je vykonávacím predpisom k zákonu č. 480/2002 Z. z. o azyle.

9. Sťažovateľ doplnil sťažnosť podaním z 25. marca 2008, v ktorom žiada rozšíriť sťažnosť o námietku porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, pretože uznesenie najvyššieho súdu bolo svojvoľné a arbitrárne. Najvyšší súd nereagovaním na ľudskoprávne argumenty kvôli doslovnému výkladu vybraných ustanovení Trestného poriadku, a teda kvôli výkladu nekonformnému s ústavou a medzinárodnými zmluvami o ľudských právach, podľa sťažovateľa porušil jeho právo na súdnu ochranu. Najvyšší súd sa mal zaoberať námietkou možného porušenia čl. 3 dohovoru, pretože to vyplýva z § 477 písm. a) a § 478 Trestného poriadku, čl. 144, čl. 152 ods. 4 a čl. 154c ústavy. Porušením procedurálneho práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy malo dôjsť zároveň k porušeniu hmotného práva podľa čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 dohovoru. Zároveň sťažovateľ žiadal o odpustenie lehoty v zmysle § 58 Občianskeho súdneho poriadku v spojení s § 31a zákona o ústavnom súde.

10. K predmetnej ústavnej sťažnosti sa vyjadril predseda najvyššieho súdu, ktorý 4. apríla 2008 zaujal toto stanovisko:

„Na základe Vašej žiadosti o stanovisko k sťažnosti obvineného M. L. oznamujeme, že jeho sťažnosť obsahovo nedôvodne smeruje proti uzneseniu Najvyššieho súdu SR z 22. januára 2008, sp. zn. 2 Tos 31/2007. Týmto uznesením nemohlo dôjsť k porušeniu jeho základného práva nebyť mučený ani podrobovaný krutému neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu, lebo ide o okolnosť, ktorú Najvyšší súd SR nemohol skúmať v rámci rozhodovania o prípustnosti vydania do cudziny. Napriek tomu sa touto okolnosťou

z hľadiska procesného vymedzenia tejto povinnosti zaoberal keď v napadnutom uznesení uviedol, že prípadné porušenie namietaného práva môže skúmať iba minister spravodlivosti a to v rámci rozhodovania o povolení vydania vyžiadanej osoby.“

11. Právna zástupkyňa sťažovateľa ústavnému súdu oznámila, že sťažovateľ sa podľa § 30 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde rozhodol trvať na ústnom pojednávaní v predmetnej veci, pričom nechala na zváženie ústavnému súdu, či na ústne pojednávanie predvolá aj sťažovateľa. Na verejné pojednávanie bola predvolaná právna zástupkyňa sťažovateľa a predseda najvyššieho súdu, ktorý však svoju neúčast' na tomto pojednávaní ospravedlnil.

Právna zástupkyňa sťažovateľa vo svojom záverečnom návrhu - ktorý odovzdala ústavnému súdu aj s ďalšími dôkazmi – uviedla okrem iného, že:

„Právo na súdnu ochranu garantované čl. 46 ods. 1 Ústavy SR je procesnou zárukou zákazu mučenia garantovaného konkrétne namietaným článkom 16 ods. 2 Ústavy SR a článkom 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Riadne súdne preskúmanie právnej otázky, či môže dôjsť k porušeniu zákazu mučenia vydaním sťažovateľa do Alžírsku je conditio sine qua non procesného základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu garantovanú článkom 46 ods. 1 Ústavy SR. V tejto súvislosti navrhujem ústavnému súdu, aby bral rozšírenie návrhu zo dňa 25. marca 2008 ako súčasť argumentácie k zákazu mučenia s ohľadom na procesné záruky k tomuto zákazu vyjadrené v práve na súdnu ochranu...

Najvyšší súd SR zásadne pochybil v tom, že sa vôbec nezaoberal otázkou, či v prípade vydania sťažovateľa do Alžírsku dôjde k porušeniu zákazu mučenia, táto okolnosť je conditio sine qua non práva na súdnu ochranu a v tejto súvislosti aj ochrany ústavnosti v tomto prípade. Kľúčová skutková otázka, že najvyšší súd sa vôbec nezaoberal tým, či k porušeniu zákazu mučenia dôjde alebo nie, je pritom nepochybná.

Preukázanie okolnosti, že najvyšší súd sa nezaoberal tým, či dôjde k porušeniu zákazu mučenia v prípade vydania sťažovateľa do Alžírsku vyplýva jednak priamo z odôvodnenia Najvyššieho súdu SR v jeho napádanom rozhodnutí v tomto konaní (sp. zn.: 2 Tost 31/2007 zo dňa 22. januára 2008), ako aj z vyjadrenia najvyššieho súdu adresovanému ústavnému súdu v tomto konaní. V tomto vyjadrení najvyšší súd jasne

uviedol, že otázkou zákazu mučenia sa vôbec nezaoberal pri vydaní rozhodnutia o prípustnosti vydania sťažovateľa do Alžírsku.

Najvyšší súd porušil právo na súdnu ochranu tým, že sa neriadil ústavným príkazom a v tomto prípade osobitne ani zákonným príkazom nadradenosti dotknutých medzinárodných zmlúv o ľudských právach pred zákonom. Ústavný príkaz vyplýva pre vyššie uvedené medzinárodné zmluvy o ľudských právach z ustanovenia čl. 154 c ods. 1 ústavy a zákonný príkaz z ustanovenia § 478 Trestného poriadku. Takýmto svojím postupom najvyšší súd nevyložil a neuplatnil ustanovenia trestného poriadku pri rozhodovaní o prípustnosti vydania sťažovateľa do Alžírsku konformne s ústavou, konkrétne s ustanovením čl. 152 ods. 4 ústavy...

Tým hrubšie je pochybenie najvyššieho súdu, že sa nezaoberal otázkou rizika mučenia sťažovateľa v prípade jeho vydania do Alžírsku, že sťažovateľ namietal priamo pred najvyšším súdom v prípade jeho vydania porušenie medzinárodných zmlúv o ľudských právach garantujúcich zákaz mučenia, ako aj poukazoval na skutkové zistenia organizácie A. ohľadom situácie v Alžírsku.

Právna zástupkyňa sťažovateľa získala v krátkom časovom odstupe, konkrétne dňa 20. a 23. júna 2008 pred týmto pojednávaním prístup k celému súdnemu spisu vedenému Krajským súdom Bratislava vo veci 1 Ntc 2/2007, v ktorom sú listiny predchádzajúce rozhodnutiu napádaného rozhodnutia najvyššieho súdu. Tento spis pôvodne nachádzajúci sa na Ministerstve spravodlivosti SR bol postúpený Krajskému súdu Bratislava krátko pred 20. júnom 2008.

Po oboznámení sa s obsahom spisu dovoľujem si založiť krátkou cestou do spisu ústavného súdu kópiu podania sťažovateľa označeného ako „Odvolyanie voči rozhodnutiu Krajského súdu zo dňa 30. novembra 2007 voči prípustnosti môjho vydania do Alžírsku“. Týmto podaním sťažovateľa, ktoré je fakticky i právne riadnym opravným prostriedkom sťažovateľa proti rozhodnutiu Krajského súdu Bratislava o prípustnosti vydania do Alžírsku (uznesenie KS Bratislava, sp. zn. 1 Ntc 2/2007), ktoré predchádzalo namietanému rozhodnutiu najvyššieho súdu, si dovoľujem poukázať na skutočnosť, ako vyplýva z obsahu tohto podania, že sťažovateľ namietal v prípade jeho vydania pred najvyšším súdom porušenie medzinárodných zmlúv o ľudských právach

garantujúcich zákaz mučenia, ako aj poukazoval na skutkové zistenia organizácie A. ohľadom situácie v Alžírsku. Dovoľujem si tiež informovať ústavný súd, že v predmetnom spise je založený viacstranový obsažný dokument o situácii v Alžírsku s dôrazom na otázku rizika mučenia v trestnom konaní v Alžírsku spracovaný s ohľadom na obsah pravdepodobne pracovníkmi UNHCR, ktorým sa najvyšší súd nijako nezaoberal. Súčasťou spisuje tiež urgentná výzva osobitného spravodajcu OSN pre oblasť mučenia, pána M. N., datovaná zo dňa 1. júna 2007, v ktorej poukazoval na vyššie uvedené záväzný DOHOVOR proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu a jeho čl. 3 vzťahujúci sa na daný prípad...

Pre oboznámenie sa s aktuálnou situáciou v Alžírsku so zameraním na otázku rizika mučenia v tomto štáte zakladám krátkou cestou do spisu kópiu úradného prekladu záverečných pripomienok Výboru proti mučeniu pri OSN pre štát Alžírsko, ktorý s ohľadom na svoju právomoc podľa článku 19 DOHOVORU proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu preskúmal tretiu pravidelnú správu Alžírska a prijal pripomienky uvedené v tomto dokumente. S ohľadom na krátkosť času od prijatia uvedených záverečných pripomienok existuje zatiaľ len nepublikovaná verzia týchto pripomienok vo francúzskom jazyku. V najbližšom čase by mala byť riadne zverejnená publikovaná verzia týchto pripomienok aj v anglickom jazyku na príslušnej oficiálnej webstránke OSN. (...)

S ohľadom na vyššie uvedené trvám na podanej ústavnej sťažnosti a následných súvisiacich vyjadreniach a podaniach v tejto veci...“

II.

Z napadnutého uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tost 31/2007 z 22. januára 2008 vyplývajú aj tieto relevantné skutočnosti:

„Po zistení, že činy pre ktoré sa žiada vydanie M. L. do Alžírskej demokratickej a ľudovej republiky, sú obojstranne trestné, najvyšší súd skúmal či existuje M. L. v podanej sťažnosti uplatnený dôvod neprípustnosti vydania podľa § 501 písm. g) Tr. por., prípadne iný v ustanovení § 501 Tr. por. vymenovaný dôvod neprípustnosti vydania do cudziny pričom zistil, že žiadny z tam uvedených dôvodov (pozri ich podrobné uvedenie na strane 19

napadnutého uznesenia) nie je naplnený. Zásada *ne bis in idem* premietnutá do ustanovenia § 501 písm. g), na ktorú poukazuje M. L. v jeho sťažnosti nie je v posudzovanej veci aplikovateľná lebo zákonná úprava uvedená v citovanom ustanovení predpokladá, že osoba pre trestný čin (presnejšie by malo byť pre skutok), pre ktorý sa vydanie žiada, bola už právoplatne odsúdená alebo oslobodená slovenským súdom a nie súdom tretej strany. Navyše predmetom odsudzujúceho francúzskeho rozsudku zo 7. apríla 2006, číslo 9625339012, ktorého obsah bol prečítaný na verejnom zasadnutí krajského súdu, nie sú identické skutky, pre ktoré sa žiada vydanie M. L. do cudziny, a preto jeho sťažnostné námietky v tomto smere sú neopodstatnené.

Pokiaľ ide o ďalšie námietky vyžiadanej osoby treba zdôrazniť, že v rozhodovanej veci okrem už citovanej bilaterálnej zmluvy, bolo potrebné postupovať aj podľa piatej časti, druhej hlavy Trestného poriadku o právnom styku s cudzinou. Konanie o vydanie do cudziny je konaním zmiešaného typu, lebo dotknuté ustanovenia Trestného poriadku (§ 509 a § 510) rozlišujú medzi konaním o prípustnosti vydania, ktoré je zverené súdu a samotným konaním o povolenie vydania osoby do cudziny, o ktorom podľa § 510 ods. 1 Tr. por. rozhoduje orgán výkonnej moci - minister spravodlivosti. Súdna rozhodnutie o prípustnosti vydania je podmienkou možnosti kladného rozhodnutia ministra spravodlivosti o žiadosti cudzieho štátu na vydanie vyžiadanej osoby. Iba ministromi spravodlivosti a nie súdu, vzhľadom na zákonnú úpravu uvedenú v § 510 ods. 2 Tr. por., prináleží skúmať aj to, či trestné konanie v dožadujúcom štáte by nezodpovedalo zásadám článkov 3 a 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, resp. aj to, či vyžiadanej osobe hrozí uloženie trestu smrti. V prípade existencie dôvodnej obavy, že spomenuté zásady dodržané neboli, resp. by v novom konaní neboli dodržané a rovnako tak dôvodnej obavy, že by vyžiadanej osobe hrozilo uloženie trestu smrti, je oprávnením ministra spravodlivosti rozhodnúť o nepovolení vydania vyžiadanej osoby napriek rozhodnutiu súdu o prípustnosti vydania. Iba v prípade, že by zákonná úprava tieto kompetencie nezverovala ministromi spravodlivosti bolo by povinnosťou súdu posúdiť aj M. L. v sťažnosti osobitne zdôraznenú obavu o porušení článku 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Ostatne uvedená námietka M. L. teda presahovala rámec prieskumnej povinnosti najvyššieho súdu a zároveň aj dôvodov, pre ktoré môže podať sťažnosť proti rozhodnutiu

krajského súdu o prípustnosti vydania, a preto sa ňou najvyšší súd zaoberať nemohol, pričom tak ale nemal robiť ani krajský súd.“

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 16 ods. 2 ústavy nikoho nemožno mučiť ani podrobiť krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Podľa čl. 3 dohovoru nikoho nemožno mučiť alebo podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Podľa § 481 Trestného poriadku (Ochrana záujmov štátu): „Žiadosti cudzieho orgánu nemožno vyhovieť, ak by jej vybavením bola porušená ústava alebo také ustanovenie právneho poriadku Slovenskej republiky, na ktorom je potrebné bez výhrady trvať, alebo ak by vybavením žiadosti bol poškodený iný významný chránený záujem Slovenskej republiky.“

Podľa § 501 Trestného poriadku (Neprípustnosť vydania):

„Vydanie osoby do cudziny je neprípustné, ak

- a) ide o občana Slovenskej republiky, okrem prípadu, ak povinnosť vydat' vlastného štátneho občana ustanovuje zákon, medzinárodná zmluva alebo rozhodnutie medzinárodnej organizácie, ktorým je Slovenská republika viazaná,
- b) ide o osobu, ktorá požiadala v Slovenskej republike o udelenie azylu, alebo jej bol udelený azyl alebo poskytnutá doplnková ochrana, v rozsahu ochrany poskytnutej takej osobe osobitným predpisom alebo medzinárodnou zmluvou; to neplatí, ak ide o osobu, ktorá požiadala v Slovenskej republike o udelenie azylu opakovane a o jej žiadosti o udelenie azylu už bolo právoplatne rozhodnuté,
- c) trestné stíhanie alebo výkon trestu odňatia slobody sú podľa právneho poriadku Slovenskej republiky premlčané,
- d) čin, pre ktorý sa vydanie žiada, je trestným činom len podľa právneho poriadku dožadujúceho štátu, nie však podľa právneho poriadku Slovenskej republiky,
- e) trestný čin, pre ktorý sa vydanie žiada, má výlučne politický alebo vojenský charakter,
- f) trestný čin bol spáchaný na území Slovenskej republiky, okrem prípadov, keď s ohľadom na osobitné okolnosti spáchania trestného činu treba dať prednosť vykonaniu trestného stíhania v dožadujúcom štáte z dôvodov náležitého zistenia skutkového stavu, výmery trestu alebo jeho výkonu,
- g) osoba bola pre trestný čin, pre ktorý sa vydanie žiada, už právoplatne odsúdená alebo oslobodená slovenským súdom, alebo
- h) vyžiadaná osoba nebola za trestný čin podľa právneho poriadku Slovenskej republiky v čase jeho spáchania trestne zodpovedná, alebo sú iné dôvody vylučujúce jej trestnú zodpovednosť.“

Podľa § 509 Trestného poriadku (Rozhodnutie súdu):

„(1) Po skončení predbežného vyšetrovania rozhodne súd na návrh prokurátora o prípustnosti vydania vyžiadanej osoby do cudziny a po právoplatnosti svojho rozhodnutia predloží vec ministerstvu spravodlivosti.

(2) Na konanie podľa odseku 1 je príslušný krajský súd, ktorý rozhodoval o predbežnej alebo vydávacej väzbe; ak sa o predbežnej alebo vydávacej väzbe nekonalo, krajský súd, v ktorého obvode vyžiadaná osoba býva.

(3) O prípustnosti vydania rozhoduje súd na neverejnom zasadnutí. Pred rozhodnutím umožní vyžiadanej osobe a jej obhajcovi vyjadriť sa písomne k žiadosti o vydanie. Ak v tomto vyjadrení vyžiadaná osoba alebo jej obhajca o to požiada alebo ak to považuje súd za potrebné, o prípustnosti vydania rozhodne súd na verejnom zasadnutí.

(4) Proti rozhodnutiu krajského súdu, ktorým bola vyslovená prípustnosť vydania, je prípustná sťažnosť prokurátora a vyžiadanej osoby len pre niektorý z dôvodov neprípustnosti vydania podľa § 501; sťažnosť má odkladný účinok. Proti rozhodnutiu, ktorým bola vyslovená neprípustnosť vydania, má právo podať sťažnosť len prokurátor; sťažnosť má odkladný účinok.

(5) O sťažnosti rozhoduje najvyšší súd. Odvolací súd na neverejnom zasadnutí sťažnosť zamietne, ak zistí, že nie je dôvodná. Ak sťažnosť nezamietne, zruší napadnuté rozhodnutie a po doplnení konania, ak je potrebné, sám rozhodne uznesením, či je vydanie prípustné alebo neprípustné. Ustanovenie § 506 ods. 2 sa použije primerane.“

Podľa § 510 Trestného poriadku (Povolenie vydania):

„(1) Vydanie osoby do cudziny povoľuje minister spravodlivosti; vydanie nepovoľí, ak krajský súd alebo najvyšší súd podľa § 509 rozhodol, že vydanie nie je prípustné.

(2) Ak súd vyslovil, že vydanie osoby do cudziny je prípustné, môže minister spravodlivosti rozhodnúť, že vydanie vyžiadanej osoby nepovolí, ak

a) je dôvodná obava, že trestné konanie v dožadujúcom štáte nezodpovedalo alebo by nezodpovedalo zásadám článkov 3 a 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd alebo trest odňatia slobody uložený alebo predpokladaný v dožadujúcom štáte by nebol vykonaný v súlade s požiadavkami článku 3 tohto dohovoru,

b) je dôvodná obava, že vyžiadaná osoba by v dožadujúcom štáte bola vystavená prenasledovaniu z dôvodu jej pôvodu, rasy, náboženstva, príslušnosti k určitej národnostnej alebo inej skupine, jej štátneho občianstva alebo pre jej politické názory alebo že by sa z týchto dôvodov zhoršilo jej postavenie v trestnom konaní alebo pri výkone trestu odňatia slobody,

c) vyžiadaná osoba by vzhľadom na jej vek a osobné pomery pri zohľadnení závažnosti trestného činu, z ktorého je obvinená, bola vydaním do cudziny zrejme neprimerane tvrdo postihnutá,

d) za trestný čin, pre ktorý sa vydanie žiada, možno uložiť v dožadujúcom štáte trest smrti okrem prípadov, ak sa dožadujúci štát zaručí, že trest smrti nebude uložený, alebo

e) dožadujúci štát žiada o vydanie na vykonanie trestu smrti.

(3) Ak minister spravodlivosti vydanie nepovolí, predloží ministerstvo spravodlivosti vec generálnej prokuratúre na trestné stíhanie v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky.“

Podstatou sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že následkom jeho vydania do cudziny - Alžírkej demokratickej ľudovej republiky, môže voči nemu dôjsť k zlému zaobchádzaniu, a že touto okolnosťou sa mali zaoberať všeobecné súdy.

Uvedené vyplýva predovšetkým z „procesnej časti“ sťažovateľovej argumentácie, v ktorej uvádza, že rozhodovanie ministra spravodlivosti podľa Trestného poriadku, jediného štátneho orgánu explicitne viazaného čl. 3 dohovoru, neobsahuje procesné záruky umožňujúce sťažovateľovi vyjadriť sa k veci. Argumentácia sťažovateľa je tiež založená na ustanoveniach zakazujúcich zlé zaobchádzanie (čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 dohovoru) a na interpretácii týchto práv a judikatúre k nim. Sťažovateľ ďalej poukazuje na bezpečnostnú a vnútropolitickú situáciu v Alžírsku. Napokon v súvislosti s jeho vecou pripomína povinnosť súdov zaoberať sa ľudskými právami a takto ústavne-konformne interpretovať zákony.

Naopak, najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí a vo vyjadrení k sťažnosti tvrdí, že úlohou všeobecných súdov pri extradícii nie je posudzovanie otázok ľudských práv. V napadnutom uznesení sa doslovne uvádza: *„Iba ministromi spravodlivosti a nie súdu, vzhľadom na zákonnú úpravu uvedenú v § 510 ods. 2 Tr. Por. prináleží skúmať, či trestné konanie v dožadujúcom štáte by nezodpovedalo zásadám článkov 3 a 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, resp. aj to, či vyžiadanej osobe hrozí uloženie trestu smrti. V prípade existencie dôvodnej obavy, že spomenuté zásady dodržané neboli, resp. by v novom konaní neboli dodržané a rovnako tak dôvodnej obavy, že by vyžiadanej osobe hrozilo uloženie trestu smrti, je oprávnením ministra spravodlivosti rozhodnúť o nepovolení vydania vyžiadanej osoby napriek rozhodnutiu súdu o prípustnosti vydania. Iba v prípade, že by zákonná úprava tieto kompetencie nezverovala ministromi spravodlivosti bolo by povinnosťou súdu posúdiť aj M. L. v sťažnosti osobitne zdôraznenú obavu o porušení článku 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.*

Ostatne uvedená námietka M. L. teda presahovala rámec preskumnej povinnosti najvyššieho súdu a zároveň aj dôvodov, pre ktoré môže podať sťažnosť proti rozhodnutiu krajského súdu o prípustnosti vydania, a preto sa ňou najvyšší súd zaoberať nemohol, pričom tak nemal robiť ani krajský súd.“ Najvyšší súd teda v napadnutom rozhodnutí doslova vytkol krajskému súdu, že sa v uznesení sp. zn. 1 Ntc 2/2007 z 30. novembra 2007 (aj keď iba okrajovo) zaoberal stavom ľudských práv a nebezpečenstvom zlého zaobchádzania v dožadujúcej krajine.

Ústavný súd vzhľadom na všetky skutkové a ústavnoprávne okolnosti danej veci konštatuje, že sťažnosť je dôvodná.

Ústavný súd predovšetkým poukazuje na to, že ochrana ľudských práv a základných slobôd je v našom ústavnom systéme v prvom rade úlohou súdov, a to tak všeobecných súdov, ako aj ústavného súdu. Osobitne možno ešte zvýrazniť povinnosť všetkých súdov chrániť jednotlivcov pred zásahmi verejnej moci. Táto povinnosť súdov je základným komponentom právneho štátu rešpektujúceho a ctiaceho ľudskej slobody. Vďaka svojim definičným znakom - nezávislosti a viazanosti právom - ústavou, zákonmi a vybranými medzinárodnými zmluvami, môže a musí súdna moc chrániť jednotlivcov pred excesmi verejnej moci. Prostredníctvom rozhodovania o ústavných sťažnostiach usmerňuje ústavný súd rozhodovanie všeobecných súdov o ľudských slobodách.

Zlé zaobchádzanie je zakázané absolútne, za každých okolností, tak podľa čl. 16 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 3 dohovoru. Ide o slobodu, ktorú nemožno obmedziť, resp. ide o tzv. slobodu nedotknuteľnú. Niektorí autori v tejto súvislosti hovoria o tzv. tvrdom jadre ľudských práv (Sudre, F., *Mezinárodní a evropské právo lidských práv*, Brno, 1997, s. 132 a nasl.). Ústava ale ani dohovor teda neobsahujú vo vzťahu k zákazu zlého zaobchádzania klauzulu o možnosti a podmienkach ich zákonného obmedzenia. Podľa čl. 15 ods. 2 dohovoru nemožno ani v prípade verejného ohrozenia odstúpiť od záväzku dodržiavať čl. 3 dohovoru (vnútroštátna situácia je zhodná; porov. čl. 51 ods. 2 ústavy a ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu *a contrario*). Absolútny charakter zákazu zlého zaobchádzania opakovane zdôraznil aj ústavný súd v nálezoch sp. zn. III. ÚS 70/01, I. ÚS 4/02, III. ÚS 86/05, III. ÚS 194/06 a II. ÚS 271/07.

Slovenská republika je taktiež viazaná Dohovorom proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu [vyhlásený pod č. 143/1988 Zb. (ďalej len „dohovor proti mučeniu“)]. Napokon treba ešte pripomenúť čl. 7 prvú vetu Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach [vyhlásený pod č. 120/1976

Zb. (ďalej len „pakt“)], podľa ktorého nikto nesmie byť mučený alebo podrobovaný krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Je nepochybne v právomoci Slovenskej republiky vydať do cudziny vyžiadajú osobu. Samotný dohovor predpokladá extradíciu, pretože podľa jeho čl. 5 ods. 1 písm. f) môže byť obmedzená osobná sloboda osoby, proti ktorej prebieha konanie o vydanie. V predmetnej veci, v ktorej ide o vydanie sťažovateľa do Alžírsku, treba vnímať aj dvojstranný záväzok Slovenskej republiky podľa medzinárodného práva.

Po vydaní osoby do cudziny môže dôjsť v cudzine zo strany cudzej moci k porušeniu najdôležitejších ľudských práv a slobôd zaručených v ústave alebo v dohovore, alebo iných medzinárodných dokumentoch. Z tohto dôvodu je potrebné, aby dožiadaný štát veľmi citlivo a prísne vnímal aj ľudskoprávny kontext extradície. Z tohto hľadiska je irelevantné, zo spáchania akého trestného činu je osoba, o vydanie ktorej ide, podozrivá, alebo za aký trestný čin bola odsúdená, ak ide o vydanie na výkon už uloženého trestu.

Sťažovateľ tvrdí, že mu v dožiadajúcej krajine hrozí mučenie alebo iné kruté, neľudské či ponižujúce zaobchádzanie.

Podľa čl. 3 dohovoru proti mučeniu, ktorým je Slovenská republika viazaná, žiadny štát, ktorý je zmluvnou stranou tohto dohovoru, nevypovie, nevráti alebo nevydá osobu inému štátu, ak sú vážne dôvody domnievať sa, že by jej v ňom hrozilo nebezpečenstvo mučenia. Uvedené ustanovenie explicitne rieši vzťah extradície a zákazu mučenia.

Vytvárajúc európsky štandard ochrany ľudských slobôd rozhodol ESLP v zásadnom rozsudku *Soering v. Spojené kráľovstvo (sťažnosť č. 14038/88)*, že vzhľadom na kategorickosť zákazu zlého zaobchádzania je dožiadaný štát zodpovedný aj za potenciálne porušenie dohovoru mimo svojho územia. Teda aj, ak dožiadaný štát nie je sám aktérom zlého zaobchádzania, jeho mocenský zásah v podobe vydania by mohol byť prvkom príčinnej súvislosti vedúcej k zlému zaobchádzaniu v dožiadajúcej krajine. Opačné chápanie by bolo alibistické a nezlučiteľné s doktrínou praktickej, efektívnej, a nie

teoretickej, resp. iluzórnej garancie ľudských práv (*Artico v. Taliansko, Airey v. Írsko*). V rozsudku *Soering* sa uvádza (§ 90), že obvykle sa EŠLP nevyjadruje k potenciálnym porušeniam dohovoru. Avšak v prípadoch, keď sťažovateľ tvrdí, že rozhodnutie vydať ho by odporovalo čl. 3 dohovoru kvôli svojim predvídateľným dôsledkom v dožiadajúcej krajine, je nutné odchyliť sa od uvedeného princípu s ohľadom na závažnosť a nezvratnosť hroziaceho utrpenia, tak aby bola zabezpečená účinnosť záruk poskytovaných týmto článkom.

Keďže EŠLP rozhoduje o porušení práv v zmysle dohovoru, a nie v zmysle dohovoru proti mučeniu, na základe jeho judikatúry sa podľa názoru ústavného súdu vlastne stal čl. 3 dohovoru proti mučeniu komponentom čl. 3 dohovoru, pričom zákaz vydania sa vzťahuje aj na neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trest.

Podobne OSN, Výbor pre ľudské práva v bode 9 všeobecnej vysvetlivky č. 20 (General Comment No. 20 z 10. marca 1992) týkajúcej sa čl. 7 paktu ustanovuje, že štáty - zmluvné strany Paktu - nesmú vystaviť osobu nebezpečenstvu zlého zaobchádzania vrátaním do inej krajiny extradíciou alebo vyhostením (dokument pozri na www.unhchr.ch).

Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že za súčasť čl. 16 ods. 2 ústavy možno považovať aj zákaz extradície osoby, ak existujú vážne dôvody na domnienku, že tejto osobe by v dožiadajúcom štáte hrozilo nebezpečenstvo mučenia alebo podrobenia sa krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu. Túto podobu zákazu zlého zaobchádzania musí Slovenská republika rešpektovať na základe čl. 16 ods. 2 ústavy, čl. 3 dohovoru, čl. 3 dohovoru proti mučeniu a čl. 7 paktu.

Z textu čl. 3 dohovoru proti mučeniu EŠLP odvodil test „domnienok vážnych dôvodov“ - *substantial ground test*. Dožiadaný štát musí posúdiť, či existujú vážne dôvody domnievať sa, že by v dožiadajúcom štáte hrozilo osobe nebezpečenstvo mučenia alebo podrobenia sa neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu. Ak sú prítomné takéto domnienky, osoba nesmie byť vydaná.

V blízkej minulosti Veľký senát EŠLP potvrdil vo veci *Saadi v. Taliansko* (sťažnosť 37201/06) svoju judikatúru týkajúcu sa vzťahu čl. 3 dohovoru a extradície. Sťažovateľ N. S., občan Tuniska, namietal porušenie čl. 3, 6, 8 dohovoru a čl. 1 protokolu č. 7 k dohovoru. Sťažovateľ bol 9. októbra 2002 v Taliansku zatknutý pre podozrenie z účasti na medzinárodnom terorizme a bol vzatý do väzby. Čelil štyrom obvineniam: spolčenie za účelom spáchania aktov násilia v štátoch iných ako Taliansko s cieľom rozširovať terorizmus, pravdepodobne bol vodcom takého spolčenia, falšovanie množstva dokumentov a napokon pomoc a navádzanie svojich spojencov na vstup na územie Talianska v rozpore s imigračnými predpismi. Obžaloba žiadala pre sťažovateľa trest odňatia slobody na trinásť rokov. Taliansky súd prekvalifikoval 9. mája 2005 skutok z medzinárodného terorizmu na zločinné spolčenie s tým, že spolčenie malo teroristický charakter, a bol odsúdený na štyri a pol roka. Nebolo totiž dokázané bez rozumných pochybností, že by bol sťažovateľ plány spolčenia aj realizoval. Dva dni po doručení rozsudku prvostupňového súdu 11. mája 2005 vojenský súd v Tunisku odsúdil sťažovateľa v neprítomnosti na dvadsať rokov za členstvo v teroristickej organizácii a pozbavil ho základných práv. Minister vnútra 8. júna 2006 nariadil S. deportáciu do Tuniska aplikujúc Legislatívny dekrét: „Nevyhnutné opatrenia na boj proti medzinárodnému terorizmu.“ Podľa názoru ministra bolo zo spisu zjavné, že sťažovateľ hral aktívnu rolu v organizácii zodpovednej za vytváranie logistickej a finančnej podpory osobám patriacim k fundamentalistickému islamu. Jeho konanie narúša verejný poriadok a ohrozuje národnú bezpečnosť. Sťažovateľ požiadal o politický azyl, ktorý mu bol odmietnutý 14. septembra 2006. Proti tomuto rozhodnutiu sa sťažovateľ neodvolal. V ten istý deň podal sťažnosť na EŠLP a požiadal o vydanie dočasného opatrenia. Európsky súd pre ľudské práva 15. septembra 2006 rozhodol, že prv si vyžiada od vlády Talianska dokumenty týkajúce sa trestnej veci v Tunisku. Európsky súd pre ľudské práva 5. októbra 2006 vydal dočasné opatrenie.

Napokon EŠLP rozhodol o sťažnosti jednomyselne tak, že ak by bol sťažovateľ deportovaný do Tuniska, došlo by k porušeniu čl. 3 dohovoru.

Európsky súd pre ľudské práva vo svojom rozhodnutí konštatoval, že vníma hrozbu medzinárodného terorizmu voči spoločnosti. V rozpore s názorom Veľkej Británie, ktorá bola intervenientom na strane Talianska, EŠLP konštatoval, že nemožno vyvažovať mieru rizika mučenia sťažovateľa s hrozbou, ktorú on znamená pre spoločnosť. Európsky súd pre

ľudské práva zdôraznil absolútne charakter čl. 3 dohovoru. Poukázal na to, že aby bolo nútené vydanie v rozpore s čl. 3 dohovoru, je nevyhnutné, aby boli preukázané „podstatné dôvody“ na názor, že existuje riziko, že sťažovateľ bude podrobený zlému zaobchádzaniu v prijímajúcej krajine.

Európsky súd pre ľudské práva pri rozhodovaní vychádzal z dokumentov Amnesty International, Human Rights Watch a MZV USA, o spoľahlivosti ktorých nepochyboval. Tieto dokumenty obsahovali údaje o zlom zaobchádzaní na základe Tuniského zákona o prevencii proti terorizmu. Talianska vláda neposkytla nič, čím by uvedené poznatky vyvrátila. S ohľadom na postavenie sťažovateľa patriaceho k rizikovej skupine boli podľa ESĽP dané „podstatné dôvody“ na presvedčenie, že existuje reálne riziko, že sťažovateľ bude podrobený zaobchádzaniu v rozpore s čl. 3 dohovoru.

V doterajších argumentoch ústavný súd ustálil, že je absolútne nevyhnutné, aby Slovenská republika zodpovedným spôsobom vykonala test „domnienok vážnych dôvodov“. Ďalej treba určiť, ktoré štátne orgány Slovenskej republiky majú predmetnú povinnosť.

Najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí a vo vyjadrení k sťažnosti tvrdí, že úlohou súdov pri extradícii nie je posudzovanie otázok ľudských práv. Vychádza pritom z doslovného znenia druhej hlavy piatej časti Trestného poriadku, kde uvedená povinnosť nie je explicitne zakotvená, a taktiež zo skutočnosti, že podľa danej časti zákona práve minister spravodlivosti na základe ustanovenia § 510 ods. 2 Trestného poriadku môže nepovoliť vydanie osoby, ak je dôvodná obava z porušovania tam uvedených ľudských práv. Najvyšší súd dokonca vytkol krajskému súdu, že vzal do úvahy aj ľudské práva.

Slovenská republika má zmiešaný model extradíčného práva procesného, v ktorom je rozhodovanie o extradícii rozdelené medzi súdy a ministra spravodlivosti. Extradíčné konanie podľa platného Trestného poriadku má teda dve fázy. V prvej fáze krajský súd a najvyšší súd dvojstupňovo rozhodujú o (ne)prípustnosti vydania do cudziny. Ak súdy rozhodnú, že vydanie do cudziny je prípustné, tak vydanie nepovolí alebo povolí minister spravodlivosti. Ten môže, nie musí, nepovoliť vydanie, ak sú prítomné obavy

ľudskoprávneho charakteru. V súvislosti s tým ústavný súd uvádza, že v žiadnom prípade nespochybňuje kompetentnosť (expertnosť) ministra posúdiť ľudskoprávny kontext vecí, vrátane záväzných medzinárodných zmlúv a judikatúry. Vzhľadom na tradície medzinárodného práva verejného a praktické požiadavky sú vnútornými orgánmi pre medzinárodné styky orgány moci výkonnej, v danom prípade minister spravodlivosti.

Naopak, predmetom sťažnosti je riešenie otázky, či je aj povinnosťou súdov posúdiť prípustnosť vydania z ľudskoprávneho hľadiska. Práve z tohto dôvodu ústavný súd prijal sťažnosť už po rozhodnutí súdov na ďalšie konanie. Ústavný súd konštatuje, že aj všeobecné súdy sú pri posudzovaní prípustnosti vydania viazané ľudskoprávnymi normami. Inými slovami, podmienky prípustnosti vydania (extradičné právo hmotné), ktoré sú povinné zvažovať súdy, sa rozširujú o podmienku ľudskoprávnu, jadrom ktorej je naplnenie textu dohovoru a judikatúry k nemu. Uvedené vyplýva už zo spomenutej nezastupiteľnej úlohy brániť ľudskú slobodu pred inými mocami. V materiálnom právnom štáte sú súdy vzhľadom na svoju nezávislosť (č. 141 ods. 1 a 2, čl. 144 ods. 1 ústavy), viazanosť len právom (čl. 144 ods. 1 ústavy) a znalosť práva na prvom mieste povolane brániť základné práva a slobody, v extradičnom prípade pred prokurátorom krajskej prokuratúry (§ 502 ods. 1 Trestného poriadku) a mocou dožadujúceho štátu. Súdy sú zároveň vzhľadom na svoju znalosť práva vo vzťahu k ľudským právam „najpovolanejším“ štátnym orgánom. Treba doplniť, že dôsledkom rozšírenia dôvodov neprípustnosti podľa § 501 Trestného poriadku sa rozširuje aj prieskum podľa § 509 ods. 4 Trestného poriadku. Z teoretického hľadiska ide o aplikačnú prednosť ústavy a medzinárodných zmlúv v situácii, v ktorej sú právnymi normami stanovujúcimi „niečo viac“ ako zákon, čím rozširujú zdanlivo taxatívnu úpravu v zákone. V koncepte priamej aplikovateľnosti ústavy a medzinárodných zmlúv o ľudských právach už nie vždy obstoja doslovný výklad a klasické chápanie taxatívneho výpočtu.

Súčasťou extradičného práva podľa Trestného poriadku je aj výhrada verejného poriadku (*ordre public*) podľa jeho ustanovenia § 481. Slovenská republika sa hlási ku konceptu materiálneho právneho štátu (čl. 1 ústavy), je členom Rady Európy a členským štátom Európskej únie, ktorých základnou zdieľanou hodnotou je úcta k ľudským právam.

Základným komponentom nášho verejného poriadku je teda úcta k ľudským právam v európskom štandarde. Z významu verejného poriadku a z jeho systematického zaradenia v Trestnom poriadku je zrejmé, že tento viaže nielen ministra spravodlivosti, ale aj súdy.

V kontraste so súdmi minister môže (vo všeobecnosti) byť v súvislosti s vydaním do cudziny motivovaný aj politicky, napríklad dobrými vzťahmi s dožadajúcou krajinou. Z tohto dôvodu minister len „môže“ (diskréčna právomoc) rozhodnúť o nepovolení vydania, aj keby boli splnené podmienky podľa § 510 ods. 2 Trestného poriadku. Sťažovateľ nemá k ministrovi zaručený žiaden prístup, pretože Trestný poriadok nepredpokladá žiadne konanie, v ktorom by sa sťažovateľ mohol vyjadriť. Pretože povolenie vydania je čiastočne aj politickým a internacionalistickým inštitútom, nemusí byť s veľkou pravdepodobnosťou preskúmateľne odôvodnené, tak ako to vyžaduje pri súdnom rozhodovaní § 176 ods. 2 v spojení s ustanovením § 487 Trestného poriadku. Inštitút ministrovho povolenia, resp. nepovolenia vydania teda nemožno považovať za plnohodnotný, resp. účinný opravný prostriedok v zmysle čl. 3 v spojení s čl. 13 dohovoru. Z vnútroštátneho pohľadu, berúc do úvahy nezvratnosť extradície, môže byť účinným prostriedkom nápravy porušenia základných práv (hlavne čl. 3 dohovoru a čl. 16 ods. 2 ústavy) v zmysle a v spojení s čl. 13 dohovoru len rozhodnutie súdu. Ide o porušenie ľudských práv, teda už súdy musia o nich rozhodovať (porov. rozsudok ESĽP *Chahal v. Spojené kráľovstvo*, sťažnosť č. 22414/93, § 151, § 153). Z uvedeného vyplýva povinnosť súdov vykonať test domnienky závažných dôvodov.

Vzhľadom na mnohokrát zdôrazňovanú závažnosť extradície a prioritu ľudských práv v koncepte materiálneho právneho štátu je vhodné a nutné, aby sa ľudskoprávnu stránkou extradície zaoberali tak všeobecné súdy, ako aj minister spravodlivosti.

Právny názor, že ľudskoprávnym rozmerom sa majú zaoberať aj všeobecné súdy, možno podporiť aj zahraničnou judikatúrou. Z nálezu Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 752/02 (<http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>), časť IV je zrejmé, že všeobecné súdy, zvlášť Vrchní soud, sa zaoberali dôsledkami extradície pre dotknutého

sťažovateľa, ale Ústavný súd Českej republiky nesúhlasil so súdnou interpretáciou (vnímaním) faktov hrozby porušenia čl. 3 dohovoru.

V roku 2004 došlo v Českej republike novelou Trestného poriadku zákonom č. 539/2004 Sb. k zmene právnej úpravy extradície tak, že táto sa stala takmer úplne zhodnou so slovenskou úpravou. Preto je pre ústavný súd inšpiratívny aj nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 534/06. Podobne ako v danej veci, sťažovateľka podala sťažnosť už proti rozhodnutiu druhostupňového súdu, čo ústavný súd akceptoval. Ústavný súd Českej republiky zrušil rozhodnutie druhostupňového – Vrchního soudu, pretože sa dostatočne nezaoberal možnosťou porušenia práva na spravodlivý proces v dožiadajúcej krajine. V odôvodnení nálezu je uvedené, že na odôvodnenie rozhodnutia o prípustnosti vydania je potrebné klásť zodpovedajúce nároky. Aby boli zachované pravidlá spravodlivého procesu, musí súd z úradnej povinnosti pozorne skúmať všetky právne relevantné okolnosti, ktoré sa môžu stať prekážkou vydania, a to napriek tomu, že vlastné vydanie do cudziny v konečnej fáze povoľuje minister spravodlivosti. Súd rozhodujúci o prípustnosti vydania aj súd, ktorý rozhoduje o sťažnosti proti takému rozhodnutiu, sa musí náležite vysporiadať so všetkými relevantnými námietkami osoby, o ktorej vydanie ide. Ďalej Ústavný súd Českej republiky vyslovil, že všeobecné súdy vychádzali z chybného výkladu ustanovenia § 393 ods. 1 českého Trestného poriadku. Výpočet okolností spôsobujúcich neprípustnosť vydania do cudziny, tak ako je uvedený v § 393 ods. 1 českého Trestného poriadku, nemožno považovať za vyčerpávajúci. Štátny zástupca pri predbežnom šetrení a tiež súd pri rozhodovaní o prípustnosti vydania musia zvažovať i ďalšie okolnosti, ktoré by vydaniu mohli brániť. Množstvo okolností brániacich vydaniu osoby môže byť podriadených pod pojem rozporu s verejným poriadkom. V náleze sa ešte konštatuje, že vydanie nebude prípustné, ak by jeho realizácia kolidovala so záväzkami z medzinárodných zmlúv o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Taktiež v Španielsku sú súdy v rámci extradičného konania zodpovedné za prieskum dodržiavania ľudských práv (porov. rozhodnutia Ústavného súdu Španielska č. 87/2000 *Iván Aitor Sánchez Ceresani contra República de Italia* a č. 91/2000 *Domenico Paviglianiti contra República de Italia*).

Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd nevykonaním testu domnienky vážnych dôvodov, kritikou postupu krajského súdu a nevšímaním si potenciálneho porušenia ľudských práv sťažovateľa porušil procesný komponent čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 dohovoru. V predmetnej veci ústavný súd z dôvodu presadzovania ochrany ľudských práv všetkými súdmi rozhodol, že všeobecné súdy musia preskúmať stav veci, posúdiť relevantné informácie a vykonať test domnienky vážnych dôvodov. Ako už bolo uvedené, krajský súd sa síce zaoberal ľudskými právami, ale nie dokonalo z hľadiska štrasburských kritérií testu domnienky vážnych dôvodov. Všeobecné súdy sa musia vysporiadať s dokumentmi predloženými sťažovateľom, pričom si z vlastnej iniciatívy môžu zabezpečiť aj ďalšie obvyklé dokumenty (napr. Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov, Slovenský helsinský výbor, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Amnesty International, Human Rights Watch, správy MZV USA, pripomienky Výboru OSN proti mučeniu, k správe Alžírsku z 28. apríla - 16. mája 2008, etc.).

Ústavný súd vo vzťahu k dvojstrannému záväzku - Zmluve medzi Československou socialistickou republikou a Alžírskou demokratickou a ľudovou republikou o právnej pomoci v občianskych, rodinných a trestných veciach (uverejnená pod č. 17/1984 Zb., tiež <http://www.mzv.sk/LDM/CONTRACTMZV.NSF>) uvádza, že ak by všeobecné súdy konštatovali, že sťažovateľovi hrozí mučenie alebo iné zlé zaobchádzanie, tak vzhľadom na už uvedenú interpretáciu čl. 16 ods. 2 ústavy a Trestného poriadku a tiež priamu aplikovateľnosť medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách v právnom poriadku Slovenskej republiky by bolo vydanie neprípustné na základe ustanovenia čl. 33 písm. c) citovanej dvojstrannej zmluvy, podľa ktorého je vydanie neprípustné, ak právny poriadok jednej zo strán vydanie nepripúšťa.

Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že veľmi citlivo vníma aj hodnotu (verejný statok) bezpečnosti obyvateľov Slovenskej republiky. Účelom vydania do cudziny je tiež vylúčiť, aby páchatel trestného činu unikol spravodlivosti. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že podľa Trestného poriadku ak by v nadchádzajúcom extradičnom konaní bolo súdmi rozhodnuté, že vydanie sťažovateľa je neprípustné, a minister by vydanie nepovolil, tak

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky by predložilo vec Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky na trestné stíhanie v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky (§ 510 ods. 1 a § 510 ods. 3 Trestného poriadku).

Ústavný súd napokon verí, že v ďalšom konaní bude najvyšší súd postupovať takým spôsobom, aby nebola neprimerane dlho obmedzovaná osobná sloboda sťažovateľa v rámci vydávacej väzby.

Sťažovateľ po prijatí sťažnosti ju ešte navrhol rozšíriť o námietku porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom. Ústavný súd bez toho, aby sa zaoberal procesnou stránkou tohto návrhu, konštatuje, že porušením ustanovenia čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. z neho vyplývajúcou povinnosťou reagovať na zásadné argumenty, nie je nutné sa v predmetnej veci zaoberať (v jazyku ESLP, „*there is no separate issue*“), pretože táto povinnosť je už súčasťou základného práva podľa čl. 16 ods. 2 ústavy.

Vzhľadom na uvedené podstatné dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa nebyť mučený ani podrobený krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu zaručeného v čl. 3 dohovoru a v čl. 16 ods. 2 ústavy uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tost 31/2007 z 22. januára 2008 o prípustnosti vydania sťažovateľa na trestné stíhanie do Alžírkej demokratickej a ľudovej republiky, teda rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

Okrem uvedeného ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu podľa citovaného čl. 127 ods. 2 ústavy zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľovi vznikli účelne vynaložené trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou za štyri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia 13. februára 2008, podanie sťažnosti z 26. februára 2008, podanie návrhu na nariadenie

predbežného opatrenia z 12. marca 2008 a zastúpenie na ústnom pojednávaní 26. júna 2008).

Za štyri úkony vykonané v roku 2008 patrí odmena v sume štyrikrát po 3 176 Sk a štyrikrát režijný paušál v sume po 191 Sk, preto trovy právneho zastúpenia pre sťažovateľa predstavujú sumu 13 468 Sk v zmysle vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o sťažovateľom uplatnených trovách konania rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. júna 2008